

NACIONALNOM SAVETU VLAHA

Postovane kolege, clanovi Nacionalnog saveta Vlaha,

Pred vama se nalazi u ovoj fazi konačan predlog vlašskog pisma, utvrđen od strane Odbora za sluzbenu upotrebu jezika i pisma i Izvrsnog odbora Nacionalnog saveta Vlaha na sednici od 8. decembra 2011. godine. Odbor za sluzbenu upotrebu jezika i pisma se rukovodio sledecim nacelima:

1. Vlaski jezik je ***naziv za arhaične romanske dijalekte kojim, kao svojim maternjim jezikom, govore Vlasi istočne Srbije.***

Osnova za ovakav pristup jeziku Vlaha prizilazi iz clana 4, Deklaracije Nacionalnog saveta Vlaha u kome se kaze : “ ***I pored činjenice da je jezik, kojim Vlasi danas u Srbiji govore idiom (dijalekt), proizašao iz balkanskog latinитета, naravno delom iz rumunskog a delom sa primesama iz neromanskih jezika, on je dovoljno specifičan da se smatra maternjim jezikom Vlaha.***

Po definiciji iz člana 2, Povelje o regionalnim i manjinskim jezicima Saveta Evrope, vlaski jezik se po svojim bitnim odlikama svrstava u manjinske jezike i to kao maternji jezik Vlaha, koji zive u Republici Srbiji. Po odrednicama iz ove Povelje manjinski jezici su :” ***oni koji su tradicionalno u upotrebi na određenoj teritoriji jedne države od strane državljana te države koji čine brojčano manju grupu od ostatka stanovništva te države “***

2. Polazeci od lingvističke definicije po kojoj je “ **Dijalekt, dijalekat ili narečje varijetet jezika koji koriste ljudi određene geografske oblasti”** vlaski jezik zapravo čine dva osnovna narečja (nazvana po teritorijalno - geografskim oblastima Srbije, koju naseljavaju pripadnici vlaske nacionalne manjine, govornici ova dva narečja :

Homoljsko-Braničevsko narečje i Krajinsko-Timočko narečje.

3. Usvajanje vlašskog pisma **prioritetan i neodlozan zadatak**, te kao sredstvo za pisanje na maternjem jeziku Vlaha i bilo kog naroda, predstavlja vrhunac i osnov pismenosti i ocuvanja jezika.
4. Vlaško pismo treba zasnovati na Vlasima poznatim grafičkim rešenjima za pismo, odnosno na ravnopravnoj upotrebi ćirilice i latinice, koje su Vlasi upoznali kroz obrazovni sistem države Srbije. Pismo treba da odgovara jezičkim i fonetskim karakteristikama

vlaskog jezika, tako da pored poznatih 30 gratemala, mora da sadrži i dodatne grafeme za katarakteristične glasove oba narečja vlaškog jezika.

5. Vlaško pismo treba da bude jednostavno za upotrebu, kako u običnom pisanju, tako i sredstvima savremenih informatičkih sistema i tehnologija (kompjuteri, internet, korespodencija savremenim tehnologijama).

PROCEDURA USVAJANJA PREDLOGA VLAŠKOG PISMA:

Na sednici Odbora od 15. Maja 2011. godine, donet je jednoglasan zaključak da se utvrdi i usvoji cirilicna i latinicna verzija vlaškog pisma u ravnopravnoj upotrebi.

Izvršni odbor Nacionalnog saveta je u dva maha, u Petrovcu i Boljevcu organizovao panel diskusije na ovu temu, a na sednici od 29. Jula 2011. utvrdio je predlog vlaškog pisma, predlozenog od strane Udruženja Gergina, koje je stavljeno na javnu raspravu, na zvaničnom sajtu Nacionalnog saveta sa rokom od 30 dana. Time je ispoštovana i pravna i demokratska procedura oko usvajanja našeg pisma. Istovremeno, putem interneta pismo je prezentovano na svim dostupnim forumima i stranicama koje se bave pitanjem Vlaha.

Konačno, Izvršni odbor Nacionalnog saveta Vlaha je na sednici od 8. decembra 2011.godine jednoglasno usvojio predlog vlaskog pisma.

Odboru za službenu upotrebu jezika i pisma, ni Izvršnom odboru nije stigla ni jedna primedba na pismo, kao ni neki drugi predlog u pisanoj formi. Udruženje Gergina je u međjuvremenu intervenisala sa nekim prihvatljivijim ortografskim rešenjima, koja se odnose na cirilično pismo, odnosno primenjen je isti princip (kao u latinici) za 3 slovna znaka, tako da je saobrazno datim predlozima i utvrdjenim načelima sacuvan istovetan princip za oba pisma i latinično i cirilično. Istovremeno, članovi Gergine kreirali su i probne-test fontove vlaskog pisma, koji su putem interneta postavljeni korisnicima na probno testiranje, i od oko 300 korisnika koji su isprobali ove fontove, nije bilo nikakvih zamerki.

Dakle, pred vama se nalaze obe varijante vlaškog pisma: cirilična i latinična. Cirilicno pismo je pismo koje Vlasi koriste od početka svoje pismenosti, kroz vizantijsko nasleđe. U osnovi radi se o grčkom alfabetu iz koga je preuzeto 26 slovnih znakova, po principu jedno slovo-jedan znak. Slobodno mozemo konstatovati da je cirilicno pismo istorijsko pismo Vlaha na Balkanu, obzirom na prvi pisani dokument na cirilici jos ia 1392. godine. Kao i u latiničnom pismu, koje se sastoji od 30 slovnih znakova predložena rešenja odnose se na 5 dodatih slovnih znakova karakteristiknim za vlaski jezik: to su muklo “A” (Ă) muklo “T”,

(**I**) karakteristiknih za Krajinsko Timocki dijalekt, kao i “dz” “šj” i “žj”, koji su uz prva dva karakteristikni za Branicevsko Homoljsko narečje.

Latinično pismo je pismo svih romanskih naroda, te je kao takvo opravdano uvesti ga u ravnopravnu upotrebu za potrebe Vlaha. Nesuvislo je u savremenom dobu zadržati se samo na ćirilici kada je savremena komunikacija zasnovana na latinici kao globalnom pismu u raznim varijantama. Budući da su mnogi Vlasi danas stanovnici Evrope, te samim tim upućeni na intenzivno korišćenje latinice kao primarnog pisma u svakodnevnoj komunikaciji, te da je i u Srbiji gde je ćirilica zvanična, u svakodnevnoj upotrebi i u velikom procentu zastupljeno latinično pismo, uvođenje i latiničnog vlašskog pisma predstavlja logičan izbor.

Oba pisma su slovna, odnosno sastoje se od slovnih grafema. Cirilicno pismo se sastoji od 34 monografa i jednog digrafa “dz”. Za 34 slovnih resenja u cirilicnom pismu zadržan je princip jedno slovo – jedan glas, odnosno svakom fonemu odgovara jedan grafem.

Latinicno pismo se sastoji od 31 monografa i 4 digrafa : dž, lj, nj i dz. Dodatni samoglasnici karakteristikni za vlaški jezik (pored postojećih 5 – a, e, i, o, u) za oba narečja su **Ă** i **Î**;

Dodatni suglasnici karakteristikni za Homoljsko-Braničevsko narečje : **Dz, Ś** i **Ž**.

Predlazemo Nacionalnom savetu Vlaha, da posto su se stekli svi uslovi, uz ispostovanu pravnu i demokratsku proceduru, usvoji predloge vlašskog pisma, u skladu sa Ustavom, Zakonom o pravima nacionalnih manjina Republike Srbije, Poveljom Saveta Evrope o regionalnim i manjinskim jezicima, Statutom nacionalnog saveta Vlaha i usvojenom Deklaracijom nacionalnog saveta, uz napomenu da ponuđeno rešenje usvajamo kao početni korak, u ponovnom traganju za konačnim vlaškim pismom do kojeg će se stići njegovim daljim usavršavanjem, nadgradnjom i primenom. Stoga pozivamo sve znalce i poznavaoce ove materije, kojima je stalo da vlaški jezik ima svoje pismo, da se nadalje aktivno uključe u saradnju sa nama ka ostvarivanju konačnog zajedničkog cilja.

**ODBOR ZA SLUŽBENU UPOTREBU JEZIKA I PISMA
IZVRSNI ODBOR NACIONALNOG SAVETA VLAHA**